

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

april 1949.

Emnenr. 2

Tilleggsspørsmålnr.

Emne: Transport av løy

Oppskr. av:

(adresse):

Fylke:

Herad:

Bygdelag:

Gard:

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Når det bare gjelder denne side av gårdsbruket - høytransport - må en si at transportmåten er så noenlunde likedan både for mindre - som for større gårdsbruk såsant det er hest på bruket. Er derimot bruket så lite at man ikke har hest, er man på hjemmejordet nødt til å dra - eller bare høyet i hús. Slike små bruk på noenlunde flat jord har som regel nu en egen lett trekk - høyvogn. Er motbakken til bruket for tung for bruk av høyvognen, eller lendet vanskelig, jør bruken av høyvognen på annen måte, må en bare inn høyet på ryggen ved å laze bøtler lazt i tång. Lån av hest til høykjøring på hjemmebruket forekommer ikke.

Så sent som til 1920 og årene deromkring var markaslått almindelig for alle bruksstørrelser. Markaslåtten har etter denne tid tatt av mer og mer, men drives ennå litt av såvel store som mindre bruk, dog enkelte bruk bare år om annet.

Ja, det er enkelte brük som så og si har helt sluttet med markaslåtten, særlig de brük som hadde forholdsvis dårlig markaslått. Det er helst de allerminste brük - de som bare har noen få sauer, og de som har en - to - tre kuer og noen sauer som får slå markaslåtten tilhørende de større brük. Også andre mindre brük - de som tøyer seg for å ha 1 hest på bruket - benytter seg av markaslåtten tildels ennå. I det hele tatt har, som for nevnt, markaslåtten avtatt betraktelig fra omkr. 1920, og følgen er at markaenget vokser igjen av krottskog og lyng slik at arealet av den grüne også blir mindre fra år til år. Taken er at det ikke vil lønne seg med leiet hjelp å drive den slags slått lenger.

De som slår i marken og ikke har hest selv, låner for det meste hest på gårdene for å kjøre høy et heim om vinteren.

En veien og føreforholdene noen tunde lett, kan slike også selv dra høy et sitt heim fra marken på kjelke. En sådan kjelkes overflate (lasteplan) kan være minst $\frac{2}{3}$ av en slede for hester. Men den er spinklere bygget i det hele tatt, så vekten av en sådan er neppe mere enn $\frac{1}{4}$ av en slede for hester. De har spinkle skjeker for kjelken, og forrest er det et treslykke som går fra den ene skåken til den andre. Dette treslykke gir skjekerne en stødigere holdning, og hjems desuten til å lette dragingen av lasset. Både kjelke og skjeker er av bjørk.

2. Transport av gras et til heien, her i de senere

år foregått ved sleprive - altså der hvor det er künsteng. Fra dårlige tårkeplasser på natur- eng på heimejndet - skogbevakset - bakkeskrå- ninger hvor solen ikke kommer til - kjører man fram graset nū på rullvogn (langvogn), (her benævnes denne vogn med rull) (roll, tykk, ein), eller hvis det er bare lite ^{kvantum} gras, bærer det fram til tårkeplassen - hvis veien er forholdsvis kort. De skjærer da som oftest ned en større bjørk- kvist og legger graset oppå denne. Man tar med den ene hånd i toppenden og med den annen i kvistens rotende, stiger ned på det ene kne og likesom ruller børen opp på nokken. En hjælper til side, står denne bak og løfter børen fra marken. Denne barkvist kalles her svezza (ein), og arbeidet kalles å bare i svezza.

Man lager også en løkke i kvistens topp- ende, men ikke for grasbaring. Svezza med løkke bruker man når man skal bare noe tyngre og lengere vei, som f.eks. under frambaring av løypt naver oppe i liene. Man legger an børen oppe på en liten forhøyning - sten eller tve - stikker rotenden gjennom løkken (løkken må når den ligger på marken ligge nærmest det sted man står for å ta på seg børen). Den tykkeste ende vil ellers å være først gjennom løkken gjene som bare ligger på akselen (skulderen). Børen trekkjes godt opp på nokken, da bærer man den lettere og behageligere.

Smakslåtter må den som ikke har hest, eller hvor hest vanskelig kan benyttes, bare høyet fram til høy búa eller høy stakken ved hæg, eller hvis det er kort vei, ved hjelp av

sætte. Likedan for gras som må bæres
fram til tørkeplassen. Er det riktig bratt
kan det bli brukt å legge høyet eller gras
på en bjørkeslæ med kvislene på, og så
trekke det nedover lien. Man kan sikkert
trekke en 5-6 böer på denne måte - alt
etter hellingen og terrenget forøvrig.
Er terrenget riktig gunstig kan en mann
formentlig trekke et almindelig hestelass,
som brukes i marken, altså opp til 9 böer.

Noe særskilt navn på de ovennevnte
transportmåter vet jeg ikke av brukes her.

¶ Når man bærer høy eller gras lager man
böen enkelt og hurtigst på følgende måte:
Tauget legges dobbelt ut på marken og litt
fra hverandre (ca. 50-70 cm.). For at ikke høyet
skal løses kan man legge noen små kvister
tvers over taugel. Man fanger høyet opp
og legger det i taugel, trekker til og setter
sig ned på baken, strammer godt på taugel
og ruller böen framover idet man først
får det ene kne i marken og reiser sig fra
denne stilling. Tar man hjelper står denne
som før fortalt bak og hjelper til å løfte böen
fra marken. Man kan gjøre böen mere
omstendelig og sikrere for at ikke høyet skal
drysse ned ved å kjempe høyet midt en
rive, slik at høyet henger bedre sammen.
Høyböen bæres enten med begge taugenden
over samme skulder, eller ~~et~~ en taugende
på hver skulder. Tøyer taugel godt nedover
foran sig så böen kommer godt opp på
nakken. - (Ikke over hodet.)

Barna kunde også være med å hjelpe til
under sådant arbeid, men ikke bare böer.

Na transporterer høy i sekker i bratte luer med kuppert belegg, har sikkert foregått på forskjellige steder, helst i Lyse Trillefjord. Meis (ei) eller den slags for transport av høy, kjennes ikke. Løypestreng har til sine tider vært enkelt brukt, vært benyttet for høytransport, men mest for brennveden.

På en enkelt gård her i Trillefjord (Sandviken) har de hatt løypestreng i en årrekke, og har det fremdeles, men i si utelukkende for transport av brennved fra luen oven for gården. Trillebir til høytransport ~~brukes~~ har ~~heller~~ ikke vært brukt her nevneverdig. Bærer bestående av bare 2 stenger med tverrbutt, og likedan redskap sammensatt av flere langsgående treslaver festet sammen med en tversgående stang i begge ender, har heller ikke vært brukt her til høytransport.

3. Høy fra markaslåtten kjøres (drages) hjem om vinteren.
4. Thøgorna kjøres høy et heim på langvogn (rull - se foran) med to hjul, forholdsvis små hjul (ca 70 cm. diam.) med skoring selvsagt. På vogneren har en grind, hvor nedre langtre ligger på yttersiden av hjulene og et stykke ned på hjulene, da vognplanken har en nedbøyende form. Denne høygrinn kom i bruk her omkr. ¹⁹⁰⁵ 1910. Før den tid ble høyet lesset opp på sloe ute på marken. Sloene (ein) var opparbeidet på forhånd, og bruktes de samme fra år til år. Ovenpå sloen la man på tvers 5-6 kvister. Slåttekarene kjemmet opp høy et som av jentene var raket sammen i høymåser (ei), tok en kår i kjemmen slik at kjemmen berørte marken der hvor kjem

Sloene kunne også bli hanget på stedet under høyringen, og altså på sabbaten eller i markslåtten (markslåtten).

meren stod og der riven berørte kjemmen.
 Ved hjelp av riven blev så kjemmen løftet
 fra marken og bragt opp på venstre skulder.
 Riven med kjemmen stod da lodrett mot
 marken. Kjemmen blev lagt på sloens
 forende. Den næste på sloens bakende
 som da bestemte lassets lengde. Disse
 to kjemmer rakk sammen på lassets
 midte. Næste kjemme lagdes på midten,
 og slik i samme orden til lasset var
 ferdig. Det almindelige var 7 kjemmer
 på et lass. Lasset blev da kvesset opp
 ved at man slo høylasset fra siden med
 rivskaffet og rivhodet noen ganger nedover
 lasset, og så pakket man av det løse høyet
 av lassiden og la det ovenpå lasset. Sam-
 me behandling på andre siden av lasset.

Det skulde bli bra med regn for det blev
 ødelagt når lasset fikk en sådan kvessing.
 Når lasset skulde kjøres hjem, hadde man
 på pullen (langvognen) en høy tang (ei). høy tang (uttryk)

Høy tangen bestod av 2 langsgående tynne,
 smale bord (ca. $3\frac{1}{2}$ " bred) med et tverr tre i
 hver ende. Lengden kunde være litt over 2 m.,
 og bredden ca 70-75 cm. I den ene ende
 var fastgjort til tverrtreets midte et tåug,
 eller det bestod av vridde bjørkeskudd (opp- (vle-r)
 vokset fra jorden når stammen av en større
 bjørk) med en nessting (ein) i enden. Nesstingen
 bestod også av vridde bjørkeskudd. Lengden
 på tåug eller vlerbandet kunde være omkr.
 1 m. eller litt over det. Nesstingen var så
 stor at den kunde føres inn på rotenden av
 sloen. For å binde (vi sier bett) lasset hadde
 man et tåug omkr. 2-3 m. l. hvor del i den

ende var en jernkrok. Tæuet med jernkroken
førtes rundt sloens toppende med kroken
krøket i tæuet ovenpå sloen. Tæuet førtes
derfra opp i høyfangens fuerrtre og lasset
blev bundet. Dette tæue kalles longbann,
og brukes nu til dels bare for å binde
lass med kornbann ute på åkrene. Høy-
fangen med longbannet brukes nu å si
utevikkende for kornlass fra åker og hjem-
te gården. - Når slolass skulde anbringes
på rullen, veltet man lasset over på den
ene side. Veltet opp rullen så lasteplanet
blev liggende mot lassets underside. Så
gikk man over til andre siden av lasset og
veltet både dette og rullen samtidig så
rullen blev stående på hjulene. En sterk
kar klarte dette arbeide allene, men det
var et tungt løft.

Rullen (langvognen) kom i bruk her
først omkr. 1870, og bikkevognen noen
år før omkr. 1860. Bikkevogna har større
hjul (ca. 1 m. i diam.), og armene går ikke
lenger bakover enn til hjulakselen, hvortil
armene er festet. Vognkisten kan lønnes
ved at man løser forreste ende og løfter den
opp med omdreivningspunkt over vogn-
akselen. Vognkistens rømningshold er
strøst foran vognakselen, ellers vilde
vognkisten brikke (velte) bakover. Den
er således praktisk for gjøssel transport-
stein transport- (mindre stein)- og annet
som trenger en hurtig avlesning.

Før tiden omkr. 1870- (for rull D- og før
1860 for bikkevog) bruktes på gården ~~om~~
sommeneren korn slede, som var uten

Se vedlagte billeder og beskrivelser av: Rulle (Roll) Langvogn, Bikkvogn - Fallvogn,
og slede (slea).

Se vedlagte
billeder av
"Rulle (Lang-
vogn).
2) Bikkvogn
3) Slede
med mål.

8
Biskopsvarmens ladeplan er
1 1/2 m. l., 98 cm. b., og 28 cm.
høj. Kramm.

jern- eller stålstenger, (under meiene.). Thøymna hadde enkelte gårder mange slike krammesleder - ofte 8-12 stks. ialt, og disse drog de utover engen (heimejorden) for høyingen tok til. Det var sikkert bare for å spæne til, idet de da undgikk å bruke sloe, og å velte lasset på sleden. Den samme fremgangsmåte med lessing av høylasset, betting av lasset o. s. v. var den samme som før fortalt. Det var høygrunden som førte med seg forandringen her. Likedan bruktes høy tungen med tongsbandet. Hjulslede kjenner vi ikke til her.

De sledene som bruktes på gårdene for hjulredskaper kom ibruk var noe mindre enn de vintersledene med stålstenger under meiene som brukes nå. De var både kortere og smalere. Man fikk vel på stort nok loss på sleden for hesten sommers tid om den var noe mindre. Men vintersledene var sikkert også på den tid av samme størrelse som de sleder som brukes nå. De hadde jo også den gang stål- eller jernstenger under meiene for vinterbruk.

Størrelsen av en slede nå (sleden er ikke til annet enn vinterbruk nå for tiden) er: Lengde fra meihodet til brøydens bakerste kant: 2,55 m., største bredde foran: 70 cm., største bredde bak 77 cm. Bredde mellom meiene (likedan for og bak) 54 cm. Høyde fra meiens underkant iberegnet stålstangen 29 cm. Sledens overstell (remmene og hovedremmene (en på hver av sledens ytterside) er noe hevet fram mot meihodene (brettene).

Sliden blir således sett fra siden, noe ned-
seilet - bueit - fra forenden og et lite stykke bakover.

Noen regler for hvor man fikk kjøre med
slede eller ~~sitt~~ vogn, kjennes man ikke
til. Man kjende selvsagt ikke kjøre der
man f. eks. gjorde skade på immoek.

Høygrinda som kom i bruk (se foran) omkr.
1905-10 har ikke gjennomgått noen spesiell
forandring. Noen kan gjøre dem mere
solidt og penere forarbeidet i det hele tatt.

Noen skrinder eller krøker til å holde høy-
lasset fast på vogn eller slede, kjennes
man ikke til. Om det siste høylasset
har jeg ikke hørt annet enn at hvis det
blev lite (lassunge), så vilde det bli
godveir også neste dag. Har ikke hørt
om at noe av høyet skulde ligge igjen.
Det blev tatt.

Byrdatoy - gyrdatoy kjennes ikke
her, men under navn av Bøl tæyg (tykk-
eit). Isteden for tæyg brukte gårdbrukerne
alltid reip av oksehuder - kühuder -
rossmalreip og reip av hjorteskin.

Tæimer av gjete bukk skinn, men
mest av hjorteskin.

Noe forhold i størrelse mellom
høystakken og lasset, vites ikke. Man
reknet i almindelighet med 2 som mer-
lass i et vinterlass. Nå for tiden kjøres
høyet om vinteren også hjem i høygrindor.
Disse grindlassene blir mindre enn de vinter-
lass som blev lesset etter den måten her.
Ita lessa på et grindlass fra høystakken
eller høybua ute i marken kan enhver
unggutt gjøre, men å ha på et vinter-

lass på sleden etter den gl. snøen var ikke så like til, særlig for bare en mann, selv om han kjente omgangsnøen. De yngre sønner på gårdene nu for tiden (30-40 år gl.) vet ikke hvordan de skal få på sleden et sådant høy lass. Med de sistnevnte lass kunne man kjøre i mere vanskelig + kuppert - terrenge, og trangt å komme frem mellom trær og busker. Høygrinden tar så lett borti trærstubber og tuer så den kan ødelegges.

Jeg skal beskrive pålessingen av høy på slede slik som den foregikk for høygrinden kom som avløser. Sleden plassertes med bakenden mot stakken eller åpningen i høybuen. Skjekerne sattes rett iverket (loddrett).

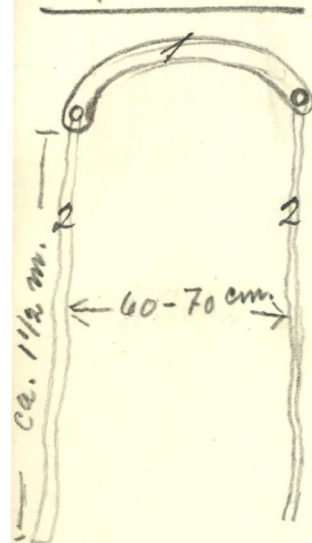
2 reip (lange) førtes under sledens overdel - et bakerst på sleden og et foran på samme, slik at en reiphegd (ei) lå på hver sin side av sleden. Dette for at larset skulde bindes først til den ene side og så til den motsatte.

Ellers vilde man få larset skjedd på ~~sleden~~ sleden. Så tok man noe høy og la på hver side av sleden helt inn til i hele sledens lengde, og la ovenpå dette høy et 2 slostenger av lengde som sleden en på hver side av sleden.

I stedet for høy et på sidene kunne man legge en staur - noe lenger enn sledens bredde - en foran på sleden og en bakpå. Ovenpå disse la man så de 2 nevnte slostenger - en på hver side av sleden. Disse tversgående 2 staurer var mindre heldig under kjøring av larset, da de lett tok borti steiner og tuer o. l.

Denne måte var derfor lite brukt. Så stillet man høy et fram over sleden til de oppstående skjeker. Tråkket godt i midten av larset, helt

Høy hantke.

- 1 Stor tre,
- 2 for det eneste av vidde bjørkevier, bestående av flere lekkyer med en meskin i hver ende for å festes til sleden (brügden og sliren).

lasset var så høyt at det kom i høyde med øverste ende av skjeteene. Så la man en sloe ovenpå lasset, og to på hver side av det. Alle sloer selvsagt i lassets lengderetning. Så balt man lasset. Først med forreste reip, men ikke helt tilbunndet. Derpå balt man lasset f bakpå helt ferdig. Etterpå balt man helt ferdig med forreste reip. Begge reip hegder var da ovenpå lasset. Den del av reipene som var tilovers - endene førtes under øverste sloe. Så tok man høy og la forrest oppå på lasset, og likedan bakpå lasset. Til tverret bakrest på sleden var festet høy hantken (se fig.), og likedan en høy hantke festet i sledens forreste del - sliren. (lang i). Tverret bakrest på sleden heter brügden.

Så la man tversgående kviser av lengde lassets bredde - ~~over~~ oppover lasset foran og oppover for toppen på lasset og ovenpå ned til lasset på midten. Likedan blev gjort i bakenden av lasset. Så tok man høy hantken opp - førte den frie ende av forreste reipet inn i høy hantken og balt for toppen med for enden av lasset bakover mot midten av lasset. På samme måte for baktoppen og bakenden av lasset - med bakerste reips frie ende og balt framover mot midten av lasset. Et sådant lass så da ut som fig. viser. Så rev man tynna det høyet man først la ned på hver side av sleden - under sloene. Sloene som brukes til sådanne lass, benevnes for høyvier. Lasset var dermed ferdig etter litt avraking med rive rundt lasset.

5. Felles slått er ikke i bruk lenger, og lite
 også for tiden, men har forekommet.
 Jeg har ikke fått annen betegnelse herom
 enn at man delte lassene etter en
 høyning ute på marken etter det antall
 slåttefolk hver deltok med i arbeidet.
 De kjørte så hjem hver sine utpekte lass
 etter den overenskomst de var kommet til.
 Høyet fra marka- og sater slått kjøptes
 som for forfalt, hjem på vinterføre.
 Vinter, da det var mye sno, og derfor
 vanskelig å ta seg fram med hest og
 slede, var det ofte bondene snakket
 seg sammen for i fellesskap å brøkte
 vei for høykjøring fra sater og marka-
 sløtter. Ingen enkelt gårdbrøker bestem-
 te tiden for brøking. Det blev ordret
 etter samtale med hverandre.
 De skiftet da med å kjøre først.
 Noe annet herom har jeg ikke hørt berette.

Instr. fra vedlagt op. liste.

Høygrinden	kom	i	bruk	her	omkr	1900-1905
Ruller	"	"	"	"	"	1876 også
Bikkvogn	"	"	"	"	"	1860 (bikkvogn)

Slede (Slea-ein).

Størrelse:

- 1) Meiene: 2,51 m. l., 8,5 cm. høy, 5 cm. tykk.
- 2) Sledens overdel: bredde foran: 66 cm.
 " " bak: 70 " " .
 Sledens bredde mellom meiene: 60 " "
- 3) Sledens åmmer som ligger på sledens yttersider: sledens hele lengde like inn til hovedremmene (en på hver side) (hauremmene) rett over meiene.
 Sledens totale bredde blir da (medregnet åmmerenes tykkelse) 71,5 cm. foran og 76,5 cm. bak.
- 4) Høyde fra meiens overkant til overkant av remmene: 20 cm.
- 5) Sledens lengde (overdel) fra bakerste kant-brügden til nærmeste flessstokk: 12 cm., til midtre flessstokk 95 cm., til forreste flessstokk 175 cm. og til sliren: 247 cm.
- 6) Remmenes bredde: 9 cm., tykkelse 2 cm.
- 7) Sledens bredde mellom meiene: 53,5 cm.
- 8) Skjekernes lengde: 265 cm., bredde (tykkelse) ved skåksponen: 7 cm., høyde 9 cm., ved skåkaia: bredde (tykkelse 3,5 cm., høyde 6,5 cm.
- 9) Skåksponens lengde: 100 cm., bredde: 15,5 cm., tykkelse: 3 cm. Avstand fra skåkens bakre ende til skåksponen: 18 cm.
- 10) 2 tømmerstøtter tvers over sleden, et over bakerste flessstokk, og et over forreste flessstokk. Utbrett for remmene så ^{tømmerstøttene} flessstokkene ligger an mot flessstokkene.
- 11) Sliren (forrest) er av rundtjern, bjørk eller hegg med treiede ruller tredd inn på sliren. Rullene støtter

således remmene foran så de ikke glir tilside.

14

Sliren går igjennem meihodene og årneiene. Begge høreremmene (på sledens yderside) og midtremmen støtter sig ned på sliren og en kändjernbøyle rundt sliren er klinket fast til såvel høreremmene som midtremmen så det hele blir (støtt) stødig.

12) Brügden (bakest) er tappet inn på remmenes bakerste kant og går igjennem årneiene. En liten ende av årneien på ca. 6-7 cm når bakom brügden.

13) Årneiene er som nevnt tappet inn på brügden og sliren. Dessuten er de tappet inn på de 3 flesstokkene, og holder således sleden stødig i lengderetningen.

Årneien har sin største høyde der hvor de er tappet inn på brügde, slir og flesstokker.

14) I hver ende av flesstokken er $\times$ tappet inn et tresykke med samme bredde som flesstokken, og hvis nedre ende går ned i meien. Først er dette tresykke som kalles fjett-tre. Det har en tykkelse ca. 8-9 cm. øverst ved flesstokken og tyngnes ut til ca. 2-3 cm. der de går ned i meien. De er tappet ned i meien ca. 2 cm. Fjett-treene danner således sledens høyde.

Gjennom høreremmene og gjennom meiene går stallbandene, et på hver side av flesstokk og fjett-tre. Et fjett-treene av rundjern med hode og snittlig i nedre ende, festes disse ved møtter under slederne og skrues sammen.

10652

Før i tiden bruktes dreiede stallband av bjørk. Hullet gjennom meien blev da gjort større i meiens lengderetning og en keile (blei) drevet inn i stallbandet så det satt fast i meien.

Under meien ligger kanga til vridning, for sammenføres
som f. eks. 70-80 år siden. Men hennetiden.

Skeden (Ska).

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

15

16. 3de volds aene (omkr. 1940) er det hemmet i vorte et byens udskop som kaldes stottingale.

Ovredelen som kaldes ar renner og kaarn (laar) er detet til 2 stottingen, godt jernbealt.

Den forvorte stotting er skiden om en jern-
absa som går igjennem ovredelen. Den kaldes
stotting som også er detet til ovredelen er også
mer skiden, men ikke så meget som forvorte.

Arme stottingalede er ledigen med hængte
laas og således lettere for kaarn både på uier
og i skogen udenom alm. høiden sei.

Den er betydlig kaarbare i ankeffolde om
den alm. stede. Det skene til denne og
skeden er ar høide.

Fløde, med skjæter

"Smivollen"

Smivollen
i Smørum

10652

Fallvogn. (Bekkvogn).

- 1) Total lengde (med vognkiste og armer) 2,75 m.
 Bredder mellom armene foran: 67 cm.
 — " — " — " — ved vognakselen: 80 cm.
 Armens lengde (altså fra aksel til armåna (forrest): ^{ca.} 2,10 m.
 Avstand fra akselen (eller bakerste kant av armen)
 til nærmeste slir 12 cm. — til forreste slir: 70 cm.
 Armens høyde ved akselen: 9 cm.
 — " — bredde — " — : 5 " .
 — " — høyde ved armåna: 7 cm.
 — " — bredde " — " — : 4 " .
- 2) Vognkisten:
 Lengde i bunn: 1,45 m.
 Bredder i — " — : 0,85 " .
 Høyde: 28 cm (karmhøyde).
 Vognkistens øverste kant (karmbredde) foran: 90 cm.
 bak: 95 " .
- 3) Hjulenes diam. med skoing: 97 cm.
 Skoingens bredde : 3 tommer, tykkelse 1 cm.
 Akselens totale lengde: 1,38 m.
 Vognkisten er festet foran til forreste slir med
 en låsmekanisme (den kan være av forskjellig type)
 av jern. Litt bakerfor midten av vognkisten og under
 denne er festet et ca. 6" bredt bord av bjørk tvers over
 kisten. På ytre kant av dette bordet er festet kraftige
 jernkroker sveiset til et kraftig jern langs bordet.
 Disse kroker hektes inn på et jern med hull i
 enden og som ligger på armens bakerste kant

over akselen. Vognkisten dreies i rett opstående stilling på disse kroker - og lasset velles av.

Lasset kan først veltes av når fjöla som danner vognkistens bakre karm er fjernet. Det er noen jernkroker på karmens (vognkistens) øverste og bakre kant som griper inn i jernløkker på fjöla, slik at fjöla blir dreibar på disse kroker og kan slås ned og festes ved en jernmekanisme til vognkistens bunn - bakerst.

Rulle, (Roll med nærmest tykk l), Langvogn.

Armene totale lengde : 4,60 m.

Lasteplattens — " — : 2,40 "

— " — bredde : 1,17 "

— " — lengde foran vognakselen : 1,40 m.

Vognakselens lengde : 1,30 m.

Hjulenes diameter : 0,63 "

— " — eller skoingens bredde : 8 cm.

— " — tykkelse : 1 "

Vognakselen er senket ned i bjørkstykke $3\frac{1}{2}'' \times 3\frac{1}{2}''$ og så langt at det danner rullens bredde mellom armene der akselen er plassert.

Stålaakselen er festet til treakselen (bjørkstykket) med sterke jernkramper over jern stålaakselen og inn i treakselen.

Armene hviler på stålaakselen og er ^{dermed} festet til armene med en solid jernklave, altså under armene.

Gjennom armene går slirene i lasteplatten, og rekker litt utenfor armene på hver side. På slirenes utsående ender gjennom armene er årmeiene tappet inn. Årmeiene er bøyet foran (forrest på lasteplatten) og andre enden av årmeien ender mot hjulet. En kort årmei er festet på samme måte bak hjulet (lasteplattens bakerste del).

Remmene hviler på slirene og treakselen.

2 tømmertræ - et forrest og et bakerst på laste -

plakten og nedfelt mellem remmene så de holder remmene slødt.

Hjulet består av lasker av bjørk, og laskene har den foran nevnte skoing.

Gjennem nåven går stålakselen, og inne i nåven hvorigjennem akselen går er innfelt en malmbørssing. Denne børssingen støter an mot en påveiset skive på akselen, og akselens ender er gjenget så en derlil skikket møtter skrues på så hjulet blir stadig i sin gang.

I nåven og laskene er eikertene ~~10~~ (10 stks.) drevet inn. Det er brede jernklyper over skjøtene av laskene. For å beskytte og gjøre den mere holdbar er nåven på hver ende pådrevet en solid jernring.

På de gamle akslene var det ikke møtter i endene for å holde julet på plass, men et hull i enden av akselen hvorigjennem en jernsplint var satt i. Hjulene fikk derfor en mere slingrende gang. De slang litt ut og inn under kjøring.

Rull-
(Langvogn)

Om. 80 km. 2
i Snillefjell